

ԾԱԶԻԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԶԱՐԲԱԹԵՐԹ

ՏՂՈՑ ԵՒ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ

Ա. ՇՐՋԱՆ, ԹԻՒ 16

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թափած կարը (պատկերով տաճար)	ԱՂԵԿՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
Առեւտրական ստալսուրթին (գերմաներէնէ)	Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
Գաւառի պատմութիւն	ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՅ
Իպրոցի մասեր	ՄԱՐՄՈԹԷԼ
Առանց (ա)ի գրութիւններ	{ ԹԵՐԵԿԱ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ՀԱՅԿ ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԶԱՊԷԼ ԴԱԹԵԱՆ }
Պատկեր բարի տղան (թերթն, վերջ)	ԿՈՄՍՈՒՀԻ ՍԷԿՐԵՏ
Վտանգաւոր խաղ (տաս պատկերներու համար)	
Հանելուկ, Հաշուական հարցում, ԵԼԵՆ.	

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ԵՒ ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 30 դրուշ: Վեցամսեայ բաժնեգին չկայ:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ Տարեկան 7 ֆրանք:

ԲԱՅԱՐԶԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Բաժնեգինները կարելի է դրկել Օսմ. մանտաբոսթով, փոխ" դրով, եւ կամ դրուշմաթուղթով (20 հատը 20 դրուշի հաշուով):

Մանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող բանքն կարգի դործառնութեանց համար դիմել մի՛ միայն՝

ՍԱԴԱՆԵԱՆԻ

{زاغيك غزته سي} درعليهده غلطهده قورشونلى خاندۀ نومرو ۷

«ԾԱԶԻԿ» ՀԱՆԴԷՍ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրչուլու խան, թիւ 7

REVUE "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

Գին 20 փարա

Տպագրութիւն ՍԱԴԱՆԵԱՆ, Կայաքա

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ազգային, գրական եւ ֆադաֆական.
— Բաժանորդագրութիւն՝ տարեկան Կ. Պոլսոյ
համար 80 դրշ., գաւառներու համար 108 դրշ. և օտար երկիր-
ներու համար 35 ֆր.: Ձեռքէ վաճառում՝ ճաշը փարս: Հասցէ
Ղալաթիա Դամանթօ փողոց: Խնամեալ բովանդակութիւն, ընտիր
յօդուածներ, թարմ լուրեր ու նորագոյն արեղեկութիւններ: ԱՐԵ-
ԻՒԵԼՔ, իր վերակազմուած խմբագրութեամբ և իր կարող աշխա-
տակիցներով, առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ տեղական հայ
մամուլին մէջ, օր աւուր աւելի՝ հրապուրիչ դառնալով՝ նորանոր
բարեօքոմներու շնորհիւ զորս ներմուծած է թերթին մէջ: Նիւ-
թերու ճոխ պէսպիսութիւն մը կը կաղմնէ իր մասնագիտական
յօդուածները, եկեղեցական, կրօնական, տնտեսական-սեղանա-
ւորական, երկրագործական ևայլն, բաց ի գրական ու բանասի-
րական գրուածքներէ, օրուան տեսութիւններէ:

Ա Ձ Դ

ՈՒՈՒՄՆԱՐԱՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻԶ

Բերա, եեշիշ փողոց, Թիւ 1

Ուսումնարանին ժ.թ. տարեշրջանը պիտի սկսի առաջիկայ
Սեպտեմբեր 3/16ին, երկուշաբթի օրը: Աւելորդ է ասոր նպատա-
կին և ծրագրին վրայ երկար հրատարակութիւններ ընել, վասն զի
ծանօթ է արդէն պատուական ազգայնոց: Խնամակալութեան
միտք վնաս ու ջանքն է՝ ընտրեալ պաշտօնէից և ուսուցիչներու
ձեռօք, իրեն յանձնուած մանկուոյն և երիտասարդաց լաւ դաս-
տիարակութիւն մը տալ և հիմնական ու գործնական ուսմունք
աւանդելով՝ զարգացրնել անոնց մտաւորական կարողութիւնը:
Ուսումնարանին վարչութիւնը և դասաւանդութիւնները յանձ-
նուած են, այս տարի ևս, միեւնոյն փորձառու դաստիարակներու
և հմուտ ուսուցիչներու, սակայն Քրանսերէն լեզուի ուսուցման
աւելի չափ խնամք տանելու համար՝ ուրիշ նոր դասատու մըն ալ
բերուած է, որով Քրանսիոյ ուսուցիչներու թիւը վեցի կը բարձ-
րանայ: Ասոնք շաբաթը 100 ժամ կը դասախօսեն զանազան կար-
գերու մէջ: Տղոց ծնողք կամ պաշտպանք կրնան զիմել Տնօրէ-
նութեան՝ ամսոյս 20էն սկսեալ, ամէն երկուշաբթի, չորեքշաբթի
և ուրբաթ օրերը մինչեւ կէսօր, իրենց զաւակներն արձանագրել
տալու համար, ուր կրնան ստանալ նաեւ Ուսումնարանին տպեալ
ծրագիրը:

Խնամակալութիւն

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍ. ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ

Բերա, 6/19 օգոստոս 1907

ՇԱՀԻԿ

(687) Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 46

30 ՕԳՈՍՏՈՍ 1907

Թ. Ա. ՓԱՇ ԿԱԹԸ

Պ. Ասատուածուր Գ. Նէսրէրնիսնի

Սեղանին վըրայ, պատուհանին քով,
Տըղա՛յ, ի՞նչ կուլաս, կարմըրած աչքով
Արցունք կը թափես
Դուրսն արեւալից կը շողայ Յունիս.

Դուն դժգոհութեան ի՞նչ պատճառ ունիս,
Որ կուլաս այդպէս:

Մինչ դուն նստած ես անշարժ, տխրազին,
Կը շարժի ծոպը գլխուդ գըդակին
Առտրւան հովէն,
Որ կ'ուռեցունէ քու ճերմակ շապիկ,
Եւ փայփայելով կ'անցնի քու բոպիկ
Ոտքերուդ քովէն:

—Ա՛հ, նախաճաշիդ կաթը թափեր ես,
Որ ունիս այդքան շատ տըխուր երես,
Չես նայիր չորս դին.
Զրկանքի անվարժ մատա՛ղ պատանի,
Փղքրիկ սրտիդ մէջ ցա՛ւը կը բանի
Պարապ գաւաթին:

Ոչինչ բաներու համար դուն մի՛ լար.
Թո՛ղ որ միշտ ժպտին այտերըդ դալար,
Ո՛վ սիրուն տըղայ,
Թափթըփող կաթերն հոգ մի՛ ըներ դուն,
Թռչունի մը պէս զըւարթ, եռանդուն,
Երգէ՛ ու խաղա՛:

25 0qmus. 907

ԱՂԵԲՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՎՏԱՆԳԱԻՈՐ ԽԱՂ

Անցած շաբթու, Վոսփորի Պէպէ.ք գիւղին մէջ երկու դրացիներ, պզտիկ աղջիկ մը և տղայ մը, կը խաղային իրենց տունին պարտէզը:

Տղան ձեռքը ունէր որսի հրացան մը որուն հետ կը խաղար: Իր այս զբօսանքին միջոցին, հրացանը արձակեց և զէնքէն ելած դնդակը գնաց մխուեցաւ հէք աղջկան ձախ ծիծին: Պզտիկը ծանր վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

Տղաք զգուշանալու են վտանգաւոր խաղախբներէ:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

(ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆԷ)

ՀԱՅԻՒ կարելի է հաւատալ թէ Հանսի չափ պարկեշտ ու անկեղծ պատանի մը կը գտնուի:

Ժողովրդապետը, որ այսպէս կը խօսէր, Հանսի մօրը քով կը գտնուէր այդ պահուն: Մայրը խորապէս վշտակրած էր իր զաւակին իրմէ բաժնուելուն առթիւ, որ մայրաքաղաքին մէջ զբաղում մը փնտռելու կ'երթար: Անձկութեամբ զայն դաստիարակած ու մեծցուցած էր, սակայն Տիրոջը խօսքը դինքը միշտ կը մխիթարէր. և իբր յարեպաշտ հաւատացեալ մը կ'աղօթէր շարունակ. «Տէ՛ր, օրհնէ՛ զաւակս ու փորձութեան վայրկեաններէ հեռու պահէ»:

Թէև Հանս աշխատասէր և գործունեայ պատանի մըն էր, սակայն Լոնտոնի պէս ընդարձակ ու բազմամարդ քաղաքի մը մէջ պաշտօն մը գտնել չէր յաջողեր: Ան իր ուսանողական շրջանը ասուեղէններու վաճառատան մը մէջ անցուցած ըլլալով՝ շատերուն նպաստաւոր վկայութիւններուն տիրացած էր: Սակայն ինք գեղջուկ մըն էր և բնականաբար տեղի պիտի տար քաղքեցի ճարպիկ մրցակիցներուն:

Օր մը, երբ արդէն իր քաջասրտութիւնն ալ ունեցած պզտիկ հարստութեանը պէս սպառած էր, օրաթերթի մը մէջ ծանուցումի մը կը հանդիպի, որուն հետեւելու որոշումը կուտայ անմիջապէս:

«Ինքզինքս պիտի ներկայացնեմ, կ'ըսէր իւրովի, բայց այս անգամ մէկ կողմ պիտի դնեմ ամօթղածութիւնը, որ ամէն բան կ'աւրէ»:

Ռօտ և Քամպէլ անունը կրող վաճառատան պետը թերթ մը կը կարդար, երբ Հանս ներկայացաւ:

Պարոն Ռօտ յանկարծ խորաթափանց ակնարկ մը կը նետէ երիտասարդին վրայ ու կ'ըսէ.

— Դուք պիտի չկրնաք յարմարիլ մեր վաճառատան: Դուք բաւական ճարպիկ չէք երեւար: Կրնա՞ք օրինակի համար առեւտրական սուտ մը խօսիլ:

Հանս անմիջապէս չի պատասխաներ: Մօրը պատկերը հոգիին առջեւ կը ներկայանայ, և կը դիտէ անոր պատկառազու, յարգելի կերպարանքը:

— Ո՛չ, կը պատասխանէ յանկարծ վճռաբար, ո՛չ, ես չեմ կրնար ստել:

Պ. Ռօտ ծիծաղկոտ կերպով կը յարէ .

— Թերութիւն մըն է այդ, որ չուտով կրնաք սրբագրել . քանի՞ տարեկան էք :

— Տասնեւինը տարեկան :

— Պզտիկ էք, երկու տարու պզտիկ էք, կը շարունակէ Պ. Ռօտ . ես ինծի համար կանոն ըրած եմ, որ քսանեւեկ տարեկանէն վար տարիք ունեցող մը իմ քովս վաճառատան օգնական չառնեմ . Ուրեմն երթաք բարով :

Խորապէս վշտացած, Հանս կը մեկնի այդ վաճառատունէն, և ամիս մը ամբողջ ապարդիւն փնտռտուքով մը կ'անցընէ : Իր տառապանքը չյայտնէր մօրը, երեւակայելով անոր պատճառելիք մտահոգութիւնը :

Առտու մը, Հանսի աչքերուն կը հանդիպի նոյն վաճառատան երկրորդ ծանուցումը, որ օգնական մը կը փնտռէր :

Այսերը կը շառագունին յանկարծ, և յուսահատ՝ վճռական որոշումը տալով երկրորդ անգամ ըլլալով Պ. Ռօտի գրասենեակը կը ներկայանայ, նպաստաւոր ելքի մը ակնկալութիւնով :

— Կը խորհիմ թէ, դուք մեր վաճառատան յարմար պիտի գաք, կը յարէ Պ. Բամպէլ, միակ դժուարութիւնը ձեր տարիքը ըլլալու է, կ'երեւայ թէ . . .

— Բասնեւեկ տարեկան եմ, կ'ընդմիջէ Հանս :

Երկրորդ անգամ ըլլալով իր հոգիին առջեւ կը պատկերանայ մօրը դէմքը՝ յանդիմանալից ակնարկներ արձակելով իր դէմ : Սակայն անօթութեան ու տառապանքի զգացումը կը յաղթէ վերջապէս իր խղճին :

« Բասնեւեկ տարեկան՝ անցած մարտէն ի վեր » : Հանս կը տաքնապէր այս մտածումը ունենալով, ու կը դողար իր ներքին ձայնին առջեւ : Արտաքինը մատնելու վրայ էր իր ներքին յուզումը՝ երբ Պ. Ռօտի ընկերը Պ. Բամպէլ կը յայտարարէ, թէ վաճառատան մէջ ու և է զբաղում պիտի հայթայթուի իրեն, որուն վրայ Հանս կը թողու գրասենեակը :

Ամիս մը կ'անցնի, որու միջոցին Հանս եռանդով ու փութաջանութեամբ իր գործին կը նուիրուի : Այդ ժամանակամիջոցին՝ Պ. Ռօտ հիւանդանալուն համար երբեք չերեւար : Երբ Պ. Ռօտ բուրդովին ապաքինելով կ'այցելէ, կը ճանչնայ Հանսը, և վերջինին խօսքն ուղղելով կ'ըսէ մեղմիւ :

— Տասը վայրկեան վերջը գրասենեակս եկուր :

Այն օրէն ի վեր երբ Հանս այդ պաշտօնը ձեռք ձգեր էր ստախօսութիւնով մը, ինքզինքը դժբաղդ մը կը նկատէր ու ինքնիրմէ կ'ամչնար : Հիմա կ'ուրախանար, որ կեղծիքն ու ստրկութիւնը վերջ մը պիտի ունենային :

Հագիւ թէ տասը վայրկեան անցեր էր, երբ Հանս վաճառատան վարիչին առջեւ գտաւ ինքզինք: Պ. Ռօտ իր խօսքն ուղղելով երիտասարդին կ'ըսէ.

— Սխալեր էք, կարծելով թէ տկար յիշողութիւն մը ունիմ: Կարծեմ ձեզի ըսի թէ մէկ անգամ տեսած դէմքս երբեք մտքէս չեկներ: Երկու ամիս առաջ ինծի ներկայացաք պաշտօնի մը ակընկալութիւնով և ես մերժեցի ձեր ա'յն յայտարարութեանը վրայ թէ դուք տասնեւինը տարեկան էք: Խնչպէս այս երկու հակասութիւնները իրարու հետ հաշտեցնենք:

— Ես չեմ կրնար:

— Խնչպէս կրնաք արդարացնել ձեր այս վարմունքը:

— Պ. Ռօտ, ինծի հարցուցիք թէ կրնա՞մ առեւտրական սուս մը խօսիլ: Այդ բանին վրայ երկարօրէն խորհեցայ, և թէև առաջին պատեհութիւնով անկարելի թուեցաւ ինծի, սակայն անօթութիւնը ուրիշ գաղափարի առաջնորդեց զիս: Այդ միջոցին Ձեր երկրորդ ծանուցումը երեւցաւ. յուսահատութեան վայրկեաններուս մէջ ինքզինքս ծանօթացուցի Պ. Քամպէլի և անոր ալ առաջին սուսս խօսեցայ: Այս առեւտրական շահաւէտ սուս մըն էր, քանի որ ձեր ընկերը ինծի պաշտօն մը շնորհեց: Սակայն հիմա զգուսնք կ'ազդէ ինծի այդ մեղքը: Տիրոջ և մօրս ներողամտութիւնը պիտի հայցեմ, և ձեզմէ ալ կը բաժնուիմ:

Պ. Ռօտ, որ այդ միջոցին ոտքի ելեր էր, երիտասարդը սեմին վրայ կը կեցնէ, անոր ուսէն բռնելով ու կը յարէ բեկբեկ ձայնով մը.

— Սպասեցէ՛ք, բարեկա՛մս, հիւանդութեանս միջոցին, վիշտերուս մէջ և մահուան ներկայութեան՝ խորհրդածութիւններ ունեցայ ձեզի ըսածիս և ուրիշ շատ դէպքերու վրայ: Մոռցէ՛ք այն դասը, զոր սորվեցուցի, Հա՛նս: Թէեւ ծերացեր եմ, սակայն նորէն սորվիլ կը փափաքիմ այն, զոր դուք և ես մեր մայրերուն ծունկերուն վրայ լսեր ենք, այսինքն թէ ճշմարտախօսութիւնը աւելի լաւ է քան ստախօսութիւնը, և թէ Երկնքի մէջ Աստուած մը գոյութիւն ունի, որ մեր բոլոր գործերուն վրայ կը հսկէ: Ուրեմն զիս մի թողուք առանձին: Ձեր ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Երիտասարդին ակնարկը կը հանդիպի ծերունիին, և երկուքին ալ աչքերը արցունքով կը լեցուին:

Ծիչդ այս պահուն էր, որ Հանսի հէք մայրը տունը կ'աղօթէր. — «Տէ՛ր, օրհնէ՛ զաւակս, ու փորձութեան վայրկեաններէ հեռու պահէ՛»:

Մամուրէր-իւլ-Ազիզ,

Թարգմանեց ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԱՌԱՆՑ «ԱՅԻ՝ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅՈՒՇԵՐ

Հեռուն, խիստ հեռուն,
Գիտցէք որ ունիմ,
Ծնողք մը սիրուն
Ընկեր մտերիմ:

Սիրտս չէ խոցուեր,
Ուսմունքիս սիրոյն
Ծովերն ու ծոցեր
Ճեղքեր եմ ուրոյն:

Ո՛հ, եթէ օր մը
Ծնողքս տեսնեմ,
Մեծ քնքուշ փունջ մը
Սըրտէս նուիրեմ:

ՌԵԲԵԿԱ ԿՐՄԻՏԱՍԵԱՆ
Առաքելութեան Էպիսկոպոսի վարժարանի

×

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ

Բեթղեհէմի նսեմ մատրին մէջ Սուրբ Կոյսէն ծնող ո՛վ Տէր Յիսուս, ի՞նչ ներքող հիւսեմ Բու Սուրբ Ծնունդդ օրհներգելու՝ Բեզ երգող բոլոր պուէտներէն ետքը: Որովհետեւ ճշմարիտ գրիչս և պղտիկ խելքս չեն զօրեր Բեզ գովելու ինչպէս որ պէտք է, ուստի իմ սիրտս Բեզ կը նուիրեմ և կը խնդրեմ որ չը մերժես:

Նրբ փոքրիկ էի, նոյն իսկ երբ դեռ մօրս գիրկն էի, թոթով լեզուս Բեզ կ'երգէր մօրս հետ. Բու սիրովդ եմ մեծցեր մօրս խորհուրդովը և ուրիշ ո՛ր և է մէկէն էւել Բեզ կը սիրեմ բոլոր սրտովս և բոլոր հոգիովս:

Կը ներքս որ ես ևս քիչ մը սէր խնդրեմ Բեզմէ, ո՛վ Տէր Յիսուս. ընդունէ՛ սիրտս, ընդունէ՛ իմ պղտիկ նուէրս և քիչիկ մը չնորհէ ինծի սէրէդ. քիչիկ մը սէրդ պիտի լեցնէ, պիտի զեղու սիրտս, յոյս և զօրութիւն պիտի ներշնչէ ինձ՝ ձեռնառու գտնուելու թէ՛ ծնողքիս և թէ՛ շուրջս գտնուողներուն. Բու չնորհիւդ երբեք պիտի չխառվիր կեղծիքէն, գէշ ընկերներէն և պիտի փրկու իմ բոլոր փորձութիւններէն. Բու չնորհիւդ պիտի ընեմ ինչ որներշնչեն ինձ սէրը, գութն և հեզութիւնը՝ միշտ օրհնելով Բեզ, ո՛վ Տէր իմ Յիսուս:

ՀԱՅԿ Կ. ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԵԱՆ
Մայր վարժարանի առաքելութեան

×

ՆԵՒՏՈՆԻ ՇՈՒՆԸ

Նեւտոնն մեծղի շուն մը ունէր, որ իր ոստունքներովը տիրոջը բերկրութիւն կը բերէր:

Լիլի կը կոչուէր շունը:

Իրիկուն մը, Լիլի գիտունին գզրոցին վրայ կ'ոստնու և հոն գլտնուող թուղթերը կը բլբլտէ. բոլորովին ոչինչ կը լինին թուղթերը, որոնց նեւտոն տուեր էր մեծ ձիգ ու յոգնութիւն:

Ուրիշներ պիտի սրտմտէին, պիտի ծեծէին տգէտ Լիլին:

Նեւտոն տեսնելով մեծ կորուստը գոհ սրտով կ'ըսէ:

«Լիլի', Լիլի', մեղք որ տգէտ ես և չեմ գիտեր թէ ի՞նչ գէշութիւն ըրիր ինծի»:

Եթէ մէկը ձեզի գէշութիւն կ'ընէ, պէտք է ժուժէք և ձեր սիրտը չնեղէք:

Սիրտ մը որ վիշտերու կը ժուժէ, էրնէ՛կ իր տոկուն ոգիին:

ՋԱՊԵԼ Ս. ԴԱԻԹԵԱՆ

Գաւթիւղի Արամեան վարժարանէն

ԴՊՐՈՑԻ ՄՈՒՏՔԸ

ՄՕՐՄԷՍ մզուած, — որու միակ փափագն էր իր անդրանիկ որդին զրկել գիւղին վարժարանը՝ ուսումը կատարելագործելու համար, — Հայրս հաւանեցաւ զիս Մօրիասի վարժարանը գնել:

Գուրգուրանքէ ճնշուած, քաղցր արտասուքէ թրջած, և օրհնութիւններէ բեռնաւորուած՝ մեկնեցանք հօրս հետ: Երբ հասանք վարժարան սիրտս ուրախութենէ կը թրթռար, բայց միանգամայն սարսափելի կերպով կը բաբախէր: Յանկարծ հայրս սա բաւերը գոչեց:

— Տղա՛ս, ինձ արտօնեցին քեզի չորրորդ դասարանը անցնելու իրաւունքը՝ եթէ չկարենաս յաջող պատասխաններ տալ քեզ ետ պիտի դարձնեմ:

Երեւակայեցէք թէ ի՞նչ վախով և ի՞նչ սարսափով ներկայացայ վարժապետին՝ որ կարողութիւնս պիտի կշռէր. բարեխտաբար իր անուշ նայուածքէն, իր ձայնէն և իր դիմագիծերէն բարեսիրութեան երեւոյթ մը կ'արտայայտուէր: Չափազանց բնական, չափազանց ղգայուն էր իր առաջին ընդունելութիւնը, կարծես անձանթ բարեկամի մը կողմէ եղած ընդունելութիւն մը: Վախկոտ երեւոյթով քովը գացի: Մեղմ նայուածքով մը սկսաւ զիս հանդարտեցնել: Յետոյ թարգմանութեան հա-

մար հրահանգ մը տուաւ: Սիալ ըրած էի. կարողութենէս վեր կտոր մըն էր տուածը: Ներկայացուցի թարգմանածս, զոր կարգալէ վերջ ըսաւ.

— Տղաս, դուն այս դասարանը մտնելու համար ուսման կը կարօտիս. տկար մըն ես ծառին բարակ ճիւղերուն նման. հինգ քերորդ անցնելու անգամ դժուարութիւն պիտի քաշես:

Սկսայ լալ, այլ ևս վհատած իմ տգիտութենէս չհամարձաւ. կեցայ կենալ: Ինծի հոս հաճոյքի համար չէին ըերած, այլ սիրելի մօրս փափաքին համաձայն ուսմունք սորվելու և հայրս ճամբան ինձ նախապէս ըսած էր որ եթէ չորրորդ կարգը չընդունուիմ՝ զիս կրկին պիտի վերադարձնէր: Ծայրայեղ բան մը եղած պիտի ըլլար եթէ առանց մուտքի վերադառնայի, մայրս պիտի տխրէր:

— Ո՛հ գթութիւն գոչեցի, գթացէ՛ք վրաս, ընդունեցէ՛ք զիս. պիտի աշխատիմ: Կը խոստանամ քիչ ժամանակի մէջ դասընկերներուս հաւասարիլ:

Վարժապետը իմ արցունքներէս վիրաւորուած՝ հօրս իմացուց որ իմ մասին չմտածէ. ասպանով գիտէր որ ես սրտանց պիտի աշխատէի:

Մուտքիս յաջորդ օրն էր երբ դասարան մտայ տեսայ վարժապետը որ իր սենեակին պատուհանէն զիս կը կանչէր: Նորէն վախով գացի:

— Տղաս, ըսաւ, դուն առանձին աշխատելու, սովորելու պէտք ունիս ընկերներուդ հաւասարելու համար: Նախագիտելիքներէն պիտի սկսինք և ամէն առաւօտ կանուխ, դասէն կէս ժամ առաջ, սենեակս եկուր ընթերցանութիւններդ կարդալու. արդէն առջի օրուընէ պատրաստած պիտի ըլլաս. քեզի պիտի բացատրեմ չգիտցած բառերդ որ լաւ ըմբռնես, նշանակել պիտի տամ ծանօթութիւնները:

Վարժապետիս իմ յառաջդիմութեանս մասին ցոյց տուած ազնիւ զգացումներուն հանդէպ երախտապարտ կ'զգայի ինքզինքըս: Պահ մը աչքերս լեցուեցան, և բնաւ յայտնի չըրի իրեն. հրամայեց ինծի որ առանձին ձգեմ զինքը և երթամ դասերուս հետ պարապիմ:

Չեմ կրնար ըսել թէ ի՞նչ եռանդով, ի՞նչ ուշադրութեամբ սորվեցուց և ի՞նչ անուշութեամբ կ'աւանդէր իր դասերը: Հոկտեմբերէն սկսեալ մինչեւ Զատիկ արձակուրդը վարժարանն էի գիւշերօթիկ: Վեց ամիս վերջ, ամբողջ կանոններուն վարժեցուց և դասարանին յառաջադէմ աշակերտներէն եղայ: Թերեւս աւելի երջանիկ եմ հիմա. կը սիրեմ պարտականութիւններս անթերի կատարել և այս գիտնալը ինծի համար ուրիշ բան չէ եթէ ոչ ճշմարիտ հաճոյք մը:

Թարգմանեց ՍՏ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՐԽՈԹԻՒՆ,

ՊՈԼՍԵՑԻ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

ԱՄէն անգամ որ Բուրասեան Մանկանցի անուշիկ տես-
րակները ձեռքս կ'առնէի, անհուն վառաք մը սիրտս կը
կրծէր. կ'ըզձայի որ ունենայինք մանկանց յատուկ թերթ մը,
որուն օգտաշատ ձեռնարկութեան մասին խօսիլը աւելորդ պիտի
համարուէր մեղնէ: Ասկէց հինգ վեց շաբաթ առաջ երբ կանանց
Յատուկ «Ծաղիկ»ը քոյրիկս ինձ կը մօտեցնէր խնդալով՝ ամենևին
մտքէս չէի անցըններ թէ, իմ տարիներէ ի վեր սպասուած բաղ-
ձանքս կը կատարուէր: Չեմ կրնար պատմել թէ ինչչափ կը հրճ-
ուէի երբ կը կարգայի «Ծաղիկ շաբաթը երկու անգամ» յօդու-
ծը: Այն օրէն ի վեր մօտադիր էի թուղթ մըն ալ ես միտտել, մեր
Պոլսահայ մանուկներուն ծանօթացնել՝ պէիկ պատմութիւնով մը՝
գաւառացի մանուկները՝ բանաստեղծիկները:

Անշուշտ Պոլսեցի մանուկները իրենց գաւառիկ ընկերները
չեն երեւակայեր այնպէս ինչ որ իրենք են: Ամառը դոյնդգոյն
զգեստ, ձմեռը երկայն վերարկու, պարագային համեմատ գլուխ-
նին և ոտքերնին եւրոպական գլխարկ ու կօշիկ, վերջապէս եղա-
նակներու համեմատ զգեստներ և կօշիկներ չեն հագնիր մեր գա-
ւառացի մանուկները: Մերերը ոտքերնին ոտից (կօշիկ) մը, վրանին
շրջազգեստ մը, ձմեռը վրան վերարկու մը. ամառը շատ քիչ ան-
գամ կը հագնին. գլուխնին ալ շատ անգամ անծոպ ֆէս մը. ա-
հաւասիկ գաւառացի մանուկին հագուստ ու կապուսոր ընդհան-
րապէս: Ձեզի պէս (Պոլսեցի մանուկներուն է խօսքս) անշուշտ չեն
կրնար զուտ գրական խօսիլ, անոնց լեզուն շատ սահուն բերնին
մէջ, լեզուին տակ դարձգարձիկ, նուշ անուշ գաւառաբարբառն
է, և անոնք երբ բարեբախտութիւնը ունենային Պոլսեցի
մանուկի մը հետ խօսակցելու, լեզունին պիտի չարչրկէին անոր
լեզունին յարմարցնելու համար: Բայց ես պիտի թելադրէի մեր մա-
նուկներուն որպէս զի ամէն պարագայի տակ հարազատ մնային
իրենց երգիքին, ինչ որ սորված էին իրենց մամիկէն, ջա-
նային զայն նուիրագործել. ինչո՞ւ, ինչ կայ որ մեր ծերուկ մա-
միկին կտակած լեզուն կորսնցնելով՝ ուրիշէն կապկօրէն ընդօ-
րինակենք:

Երկու խօսք ալ գաւառացի մանուկներուն քալուածքին վրայ:
Մերերը ձեզի պէս շուտափոյթ չեն քալեր դպրոցէն ուղղակի
տուն. անոնցմէ ոմանք չորս կողմերնին նայելով, կենալով, տա-

տանելով, այսինչին զարնելով, այնինչին հետ խօսուելուտուք մը ընելով՝ կը քալեն, ինչ որ քիչ մը հաճելի չթուիր գոնէ ինձ. պէտք էր դպրոցական մանուկը իր պայուսակը ձեռքը, դպրոցէն ուղղակի տուն երթար առանց ու եւ է կանկաւուք մը ընելու փողոցները: Ասով ըսել չեմ ուզեր թէ մեր մանուկները փակուած պէտք է մնան տունը կամ դպրոցը. ոչ, ընդհակառակը պտտելու անսահման տեղ ունին, ընդարձակ բացաստաններ, իրենց զրօսանքին համար:

Շաբաթ կէս օրէն ետք, կիրակի և տօն օրեր, արձակուրդի ժամանակ մեր մանուկները չարածճի սովորութիւն մըն ալ ունին: Եւսմբ խումբ ժողուելով՝ կ'երթան արտերը, պարտէզները, միջատներ և թռչուններ ժողվելու: Ատեն ատեն բոպիկ ոտքերնին այրող գետին վրայ ցատկուք կը խաղան, կը վազվւտեն: Հէքեաթունակ թող չթուի ձեզի, երբ ըսեմ թէ ատեն ատեն ալ իրարու վրայ հող նետելով՝ զիրար կը գլեն. այդ վայրկեանին բոլորովին մոռցած ինքզինքնին, չեն զգար թէ հիմա կոչնակը կը զարնէ և ասկէց ետք տուն չգտնուողը՝ հայրիկէն կը պատժուի: Յանկարծ իրենցմէ մէկը խելաբրած՝ «Մօ՛ տղա, արեւը արեւը լեռան գրգըշիկն՝ ե իջեր, տո՛ւն, տո՛ւն...» պոռալով դէպի իր բռնակը* կ'ուղղուի: Բայց միայն այս չէ. բոլորն ալ միևնոյն սարսափը ունին, ոտիցները առնողը տուն-դարձը կ'ընէ. կարծես գողու պէս տուն կը վերադառնայ. ուրախութիւննին որչա՛փ մեծ կ'ըլլայ երբ կը կռահեն թէ՛ դեռ հայրիկը բուսական ատեն ունէր տուն գալու:

* *

Գաւառի մանուկը թո՛ղ չչիանայ այս խօսքերէս. իրենք չա՛տ թերինք ունին Պոլսեցի մանուկներուն հասնելու համար:

Գաւառացի՛ և Պոլսեցի՛ մանուկներ, դուք տակաւին մատուցուէք, ձեզի ի՞նչ հարկ բարձր թերթեր. կարդացէք ձեր սեփական Մաղիկը, վազը, մէկալ օր ձեզի պտուղ պիտի տայ, պտուղը հունտ պիտի ըլլայ, ձեզնէ շատերը անկէց անուշ նուշ ձեռք պիտի բերեն, շատեր ծիրան, շատեր սալոր, շատեր կարմրուկ խնձորներ և շատեր ալ ոչինչ, որովհետեւ ամէն օր չէին փետուտեր Մաղիկը. մի՛ վախճաք, ձեր սեփական Մաղիկը թերթ թերթ ընելով չթափիր, քանի՛ թերթատէք անկէ կողովներով պտուղ պիտի հաւաքէք:

Մամուրէթ-իւ-Ազիզ.

ՎԱՀԱՆ ԹԹՈՎԵՆՅՑ

ՊՁՏԻԿ ԲԱՐԻ ՏՂԱՆ

(ՀԷՔԵԱԹԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ԿՈՄՍՈՒՀԻ ՏԸ ՍԵԿՐԵՏԻ)

ՆԱԽԱՐԳ-ՆԵՐՈՒՆ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ.— Վաճառքի բազմաթիւ վճանգներէ ետք կը յաջողի բերել կեանքի տունը եւ կը բուսնայ մայրիկը: Մայրիկը կը գրկէ զգան եւ բարեգործ Պարիկը կը պատմէ ամէն բանը:

Ը.— ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

ՄՕՐԸ և տղուն միջեւ երջանկութեան և սրտազնւոյն առաջին վայրկեաններէն ետք Պարիկը ըսաւ.

«Հիմա Վահան, կրնաս պզտիկ Ծերունիին և լեռան Հսկային տուած նուէրները գործածել»:

Վահան հանեց ծխատուփը և բացաւ. յանկարծ անոր մէջէն դուրս ելաւ մեղուի մեծութեամբ պզտիկ գործաւորներու այնքան խուռն տմբոյ մը որ սենեակը լեցաւ անոնցմով. սկսան աշխատիլ այնքան ճարտարութեամբ և արագութեամբ որ քառորդ ժամէ մը չինեցին և յարդարեցին սիրուն տուն մը որ կը գտնուէր մեծ պարտէզի մը մէջտեղը, մէկ կողմը անտառ մը և միւս կողմը գետի մարգագետին մը:

«Ասոնք ամէնքը քուկդ են իմ քաջ Վահանս,— ըսաւ Պարիկը.— Հսկային ուղտափուշը պիտի հայթայթէ ինչ որ կը պակսի քեզի, Գայլին գաւազանը քեզի պիտի փոխադրէ ուր որ կ'ուզես, և Կատուին ձիրանը պիտի պահէ քու և քու մայրիկիդ առողջութիւնն ու երիտասարդութիւնը: Մնաս բարով Վահան, ապրէ՛ երջանիկ և մի՛ մոռնար թէ որդիական առաքինութիւնը եւսեռք միշտ կը վարձատրուի»:

Վահան Պարիկին ծունկերուն նետուեցաւ. ան ձեռքը տուաւ որ համբուրէ տղան, ժպտեցաւ և անհետացաւ:

Վահանի մայրիկը կ'ուզէր ելլել անկողինէն տեսնելու և հիանալու համար իր նոր տունին, պարտէզին, անտառին և մարգագետնին վրայ, բայց զգեստ չունէր. հիւանդութեանը ատեն տղուն ձեռքով ծախել տուած էր ինչ որ ունէր, որպէսզի իր զաւակը առանց հացի չի մնայ:

«Աւա՛ղ, տղաս, չեմ կրնար ելլել, ոչ շրջազգեստ ունիմ, ոչ ներքնազգեստ, ո՛չ կօշիկ» ըսաւ ան:

— Ատոնք բոլորը պիտի ունենաս հիմա սիրելի մայրիկ .

Գոչեց Վահան, և զբալանէն հանելով ուղտափուշը հոտուրտաց զայն փափաքելով չրջազգեստներ, ճերմակեղէններ և կօշիկներ մայրիկին և իրեն համար :

Նոյն պահուն, դարակները ամբողջ լիցուեցան ճերմակեղէններով, մայրիկը հագուած գտնուեցաւ բուրդէ պատուական զգեստով մը, և Վահան ալ կապոյտ կերպասէ հագուածով մը . աղուոր կօշիկներ ունէր, ինչպէս նաեւ մայրիկը : Երկուքն ալ ուրախութեան ճիչ մը արձակեցին : Մայրիկը անկողինէն ցատքեց Վահանին հետ պոտելու ամբողջ տունը . բան մը պակաս չէր հոն . ամէն կողմ յարմար և պարզ կարասիներ . խոհանոցը յարգարուած էր տապակներով և սաներով, բայց անոնք պարապ էին . Վահան հոտուրտաց իր ուղտափուշը բաղձալով աղուոր կերակուրներ : Յանկարծ անոնց առջեւ դասաւորուեցաւ սեղան մը, վրան՝ շոգիալից ընտիր ապուր մը, պատուական կողիկ մը, խորոված վառեակ մը և աղուոր աղցան մը : Նստան և կերան երեք տարիէ ի վեր բան մը չկերած մարդու անորոշակով : Ապուրը անմիջապէս լափուեցաւ, կողիկը ամբողջովին սպառեցաւ, ետքը վառեակը և աղցանը : Երբ աղէկ մը կշտացան, մայրիկը՝ Վահանի օգնութեամբ վերցուց սեղանը, ամանները լուաց և չարեց, ու խոհանոցը մաքրեց : Ետքը դարակներու մէջ գտած սաւաններով ու վերմակներով պատրաստեց անկողինները և պառկեցան շնորհակալ ըլլալով Աստուծոյ և Բարեգործ պարիկին : Մայրիկը իր աղօթքին մէջ անկեղծ շնորհակալութիւն յայտնեց իր զաւակին համար :

Այսպէս ապրեցան երջանիկ, առանց բանէ մը զրկուելու շնորհիւ ուղտափուշին, առանց տառապելու և ծերանալու շնորհիւ ճիրանին, և առանց գործածելու գաւաղանը որովհետեւ իրենց տունին մէջ երջանիկ էին և չէին ուզեր ուրիշ տեղ փոխադրուիլ :

Վահան բաւականապէս ուզել իր ուղտափուշէն երկու գեղեցիկ կովեր, երկու ընտիր ձի և ամենօրեայ կեանքին անհրաժեշտ բաները, բայց առանց երբեք աւելի լաւ մը խնդրելու, ըլլա՛յ զգեստ, ըլլա՛յ ուտելիք . այսպէս պահեց իր ուղտափուշը որչափ որ ապրեցաւ : Չենք գիտեր թէ Վահան և մայրիկը ո՛րչափ երկար ապրեցան : Կը կարծուի թէ Պարիկներու թագուհին զանոնք անմահացուց և փոխադրեց իր շքեղ ապարանքին մէջ, ուր կը գըտնուին տակաւին :

ԿՈՄՍՈՒՂԻ ՏԸ ՍԵՆԻՒՌԻՔ

Հայացուց ԾԵՐՈՒԿ ԶԱՆԻՆ

Վ. Ե. Բ. Զ.

Մ Տ Ք Ի Զ Ր Օ Ս Ա Ն Ք

Հանելուկի թիւ 16.

. . . . պտուղ մը
. . . . ածական մը
. . . . մշակուած հող
. . . . դրոշմ

Այս բառերը երբ դրուին կէտերուն տեղ , աջէն ձախ ինչպէս որ կը կարդացուին , նոյնը պէտք է կարդացուին նաև վերէն վար :

Հաշուական հարցում թիւ 16

Երեք պողավաճառներ նարինջ կը կրեն . իրենց կողովներուն մէջ հաւասար թիւով նարինջներ կան : Իրենց զէմը կ'ելլեն ինը աղաք և նարինջ կ'ուզեն : Պողավաճառները ամէնուն ալ հաւասար թուով նարինջ կուտան : Այն ասին պողավաճառները կը տեսնեն որ իրենց իւրաքանչիւրին կը մնայ այնքան նարինջ որքան ունի իւրաքանչիւր տղայ : Բսէք թէ պողավաճառներէն իւրաքանչիւրը քանի՞ նարինջ ունէր և քանի՞ հատ տուին իւրաքանչիւր տղու :

Լուծողներէն երկուքը վիճակով պիտի օտանան մէյմէկ նոր հրատարակուած գիրք :

Պատասխանները պէտք է խմբադրատուն հասնին մինչև Հինգշաբթի առաւօտ ժամը երեք , և դրուած պէտք է ըլլան կողքին վրայի կարօնին վրայ :

Թիւ 15 հանելուկին շուծումն էր.

ԴԱՐ-ԱՍՏ-ԱՆ

Թիւ 15 հաշուական հարցումին պատասխանն էր.

Ասկէց 6 տարի առաջ հօրը տարիքը 42՝ եօթնապատիկն էր աղուն տարիքին՝ 6 : Իսկ ասկէց 6 տարի ետք հօրը տարիքը 54 ն՝ ռապապատիկը պիտի ըլլայ տղուն տարիքին՝ 18 :

Ճիշդ լուծողներն են .

Պեշիկթաշի ազգ. Վարժարանէն՝ Կոստանդ Չիթճեան , Յովհաննէս Հէոլեան , Պաղտասար Պաղտասարեան , Գառնիկ Պօռուճեան , Եղուարդ Զօհուրեան :

Մայր-Վարժարանէն՝ Նուարդ Աղաչաքեան , Վահան Խելօքիկեան , Վերժինի Գաղանճեան , Հայկ Պարտիզպանեան :

Բերայէն՝ Հերմինէ Յովսէփեան , Աղապի Ա. Յովսափեան , Ռեքեկա Կոմիտասեան :

Տեմիրեան վարժարանէն՝ Տիգրանուհի Մեսիսեան, Մկրտիչ Տէմիրեան, Վիքթորեա Մելքոնեան :

Դասըգիւղի Արամեանէն՝ Արմէն Յակոբեան, Հայկ Ճիւղանեան :

Սանսքիայէն՝ Անժել Մարգարեան, Աշխէն Գալբաքճեան :

Սկիւսարէն՝ Նուարդ Քէրէստէճեան, Ժիրայր Սմբատեան :

Օրթագիւղէն՝ Լեւոն Խանճեան, Ատրիէն Ալէմտաղլեան :

Պայքսիէն՝ Նուարդ Շէրիտճեան : Սալմաթունուիքէն՝ Աստղիկ Շատաւորեան : Կէսիկ-Բաշայէն՝ Հերմինէ Համբարձումեան : Նիկողոսեան վարժարանէն՝ Էմմա Հ. Ասատուր : Բանկալքիի Անսարա Յդ. Վրժ.էն՝ Հնազանդ Նարկիլէճեան : Ս. Գր. Լուսաւորիչէն՝ Զարեհ Հէքիմեան, Վիեննական Միսիթարեանէն՝ Սահակ Ոսկեան :

Նիկոմիդիայէն՝ Յովհաննէս Յովնանեան :

Ասաքապարէն՝ Վահան Բարսեղեան :

Վիճակը շահեցան Պէ.իկթաշէն Գառնիկ Պօռուճեան և Նիկոմիդիայէն Յովհ. Յովնանեան, որոնք կ'ստանան Արամ Անտոնեանի նոր հեղինակութենէն մէյմէկ օրինակ ԳԱՆՁԱՐԱՆ :

ԾԱՂԻԿԻ Գործակալ Լեւոն ԷՓ. Միհրանեան յառաջիկայ երկուշաբթի օր Իզմիտ և չրջակայքը կը մեկնի : Ուստի ամէն անոնք որ կը փափաքին բաժանորդագրուիլ Ծաղիկի, կրնան դիմել յիշեալին, բաժնեգինը կանխիկ վճարելով :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ստացանք ծանօթ գրական ամուլին՝ Տէր և Տիկին Հ. Ասատուրի հեղինակած Թանգարան Հասընսիր Հասուածներու աշխատութիւնը : Այս հաւաքածոն, խիստ խնամքով ընտրուած և պատրաստուած է և յատուկ է Բարձրագոյն Դասընթացքի : Կը պարունակէ հայ գրադէտներու պատկերները : Մաքուր տպագրութիւն 328 էջ : Գինն է 9 զրուշ : Գիրքին հրատարակիչն է Նշան-Պապիկեան գրատունը, որ է նաև կեդրոնատեղին :

Ստացանք նաև Պաշլւ-Հաուսի կողմէ Մաթէոսեան տպագրութեամբ հրատարակուած երեք գեղեցիկ գիրքեր. — Բերական կամ հեգարան, Առաջին ընթերցարան և Դոհարներ մանուկներու համար, երեքն ալ ընտիր պատկերներով և խնամով պատրաստուած գիրքեր պզտիկներու համար : Ստացանք նաև Պաշլւ Հաուսի հրատարակութիւններէն Տիսոս կամ Խաչի ընկերը և Զինացի երեք Հէիի կենսագրութիւնը :

Լուծում թիւ 16 հանդուլին եւ հարցումին.